

Nr 21

Memorial angående användande av riksbankens vinst för år 1967.

Enligt § 1 i den för bankoutskottet gällande instruktionen åligger det utskottet att till riksdagen meddela yttrande och förslag om användande av den under föregående år upplupna bankovinsten.

I riksstaten för budgetåret 1967/68 har såsom inkomst på driftbudgeten under rubriken Riksbanksfonden upptagits ett belopp av 150 miljoner kronor.

Enligt den av fullmäktige i riksbanken till utskottet avgivna berättelsen angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1967 uppgick riksbankens nettovinst för nämnda år till 207 981 572 kronor 26 öre. Såsom balanserade vinstmedel från föregående år redovisades ett belopp av 189 905 kronor 14 öre. Till förfogande stående vinstmedel utgör sålunda 208 171 477 kronor 40 öre.

Utskottet har i fråga om bankovinsten för år 1967 inhämtat yttrande från *fullmäktige i riksbanken*. I skrivelse den 29 februari 1968 har fullmäktige hemställt, att utskottet ville föreslå riksdagen besluta att av riksbankens tillgängliga vinstmedel

a) ett belopp av 150 000 000 kronor skall inlevereras till statsverket under budgetåret 1967/68;

b) ett belopp av 58 000 000 kronor skall överföras till kursdifferenskontot; och

c) återstående belopp, 171 477 kronor 40 öre, skall kvarstå på räkningen för odisponerade vinstmedel.

Uppgifter rörande dispositionen av riksbankens vinst

Riksbankens bruttovinst används årligen till en del för nedskrivningar på bankens innehav av svenska obligationer. Återstoden, riksbankens redovisade vinst, disponeras för varje år genom särskilt beslut av riksdagen, i regel innebärande att ett visst, på förhand i riksstaten beräknat belopp inlevereras till statsverket, medan vinstmedlen i övrigt används till förstärkning av riksbankens reserver genom avsättning till ett kursdifferenskonto. I vissa fall har också gjorts avsättningar till andra ändamål.

Det till statsverket inlevererade vinstbeloppet utgjorde under en följd av år 15 milj. kr. Sedan slutet av 1950-talet har riksbankens redovisade vinst till följd av rörelsens ökade omslutning och en högre förräntning

Bihang till riksdagens protokoll 1968. 8 saml. Nr 21

på bankens portfölj av svenska och utländska värdepapper legat på en avsevärt högre nivå än tidigare. Av vinstmedlen för vart och ett av åren 1959—1961 inlevererades 50 milj. kr., varefter inleveransen höjdes till 100 milj. kr. Av 1966 års vinstmedel inlevererades — i enlighet med beräkning i riksstaten för budgetåret 1966/67 — ett ytterligare förhöjt belopp, 150 milj. kr. I riksstaten för budgetåret 1967/68 har inkomsten från riksbanksfonden under nu innevarande budgetår (d. v. s. riksbankens inleverans av under år 1967 upplupna vinstmedel) likaledes beräknats till 150 milj. kr.

Dispositionen av riksbankens vinst samt storleken av kursdifferenskontot under senare år framgår av nedanstående sammanställning, utvisande belopp i milj. kr.

Verksamhetsår	Disponibla vinstmedel	Till statsverket	Till kursdifferenskontot	Till byggnadsfond	Till avbetalningslånafond	Kursdifferenskontot 31/12 följande år
1961	230	50	130	50	—	137
1962	227	100	27	—	100	169
1963	134	100	9	—	25	178
1964	167	100	67	—	—	252
1965	208	100	108	—	—	361
1966	230	150	80	—	—	451
1967	208

De principiella spörsmål som är förknippade med uppkomsten och dispositionen av en centralbanks vinster behandlades utförligt i en skrivelse från bankofullmäktige till bankoutskottet år 1962 och i utskottets utlåtande däröver (1962 nr 13). Ett referat av vad därvid anfördes lämnades i utskottets memorial 1967 nr 7.

Motioner vid 1967 års riksdag angående beräkningen av inkomsten från riksbanksfonden

I förslaget till riksstat för budgetåret 1967/68 beräknades inkomsten av riksbanksfonden till 150 milj. kr. I motioner föreslogs att denna inkomst skulle upptagas till ett högre belopp, enligt vissa motionärer 200 milj. kr., enligt andra 220 milj. kr. Bankoutskottet framhöll i sitt utlåtande över motionerna (1967 nr 40) att 1968 års riksdag vid sitt beslut om dispositionen av 1967 års bankovinst skulle få fastställa, i vad mån den faktiska inleveransen skulle verkställas med det beräknade beloppet eller annat belopp. Utslagsgivande vid avvägningen mellan inleverans till statsverket och fondering inom riksbanken av vinstmedel är, anförde utskottet, främst behovet att inom riksbanken uppbygga reserver ävensom göra avsättningar för andra ändamål. Utskottet hänvisade till de principer som ansetts tillämpliga härvidlag och fann inte skäl att förordna att inleveransen skulle

beräknas till annat belopp än det som Kungl. Maj:t föreslagit. I en reservation av högerpartiets och folkpartiets företrädare i utskottet yrkades att beloppet skulle höjas till 200 milj. kr. Reservanterna uttalade att det vore önskvärt med en ordning innebärande att inleveranserna av vinstmedel anpassas till riksbankens faktiska rörelseresultat och att vinstmedlen inte i stor utsträckning hålls utanför riksstaten. Riksdagen följde utskottsmajoritetens linje.

Utskottet

I likhet med bankofullmäktige anser utskottet att av riksbankens vinst för år 1967 bör till statsverket inlevereras det belopp som i riksstaten för innevarande budgetår upptagits under inkomstititeln Riksbanksfonden. En avsättning till kursdifferenskontot av den storlek som fullmäktige föreslagit synes motiverad för att ytterligare förstärka riksbankens reserv för mötande av förlustrisker vid handeln med valutor och värdepapper samt vid riksbankens internationella engagemang i övrigt.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen måtte besluta, att av riksbankens tillgängliga vinstmedel

a) ett belopp av 150 000 000 kronor skall inlevereras till statsverket under budgetåret 1967/68;

b) ett belopp av 58 000 000 kronor skall överföras till kursdifferenskontot; och

c) återstående belopp, 171 477 kronor 40 öre, skall kvarstå på räkningen för odisponerade vinstmedel.

Stockholm den 19 mars 1968

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ståhle (s), Åke Larsson (s), Åkerlund (h), Hilding (fp), Lundin (s), Enarsson (h), Larfors (s) och Mattsson (cp);

från andra kammaren: herrar Regnéll (h), Berglund (fp), Franzén i Molala (s), Börjesson i Glömminge (cp), Bengtsson i Landskrona (s) och Ekström i Iggesund (s).

Reservation

av herrar *Åkerlund* (h), *Enarsson* (h) och *Regnéll* (h), vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Utskottet anser det önskvärt att inleveranserna av vinstmedel från riksbanken till statsverket anpassas till det faktiska resultatet av riksbankens rörelse, så att vinstmedlen inte i stor utsträckning hålls utanför riksstaten. Då riksbanken för år 1967 har redovisat en nettovinst av ca 208 milj. kr. bör inleveransen av vinstmedel under budgetåret 1967/68 enligt utskottets mening beräknas till 200 milj. kr.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen måtte besluta, att av riksbankens tillgängliga vinstmedel

a) ett belopp av 200 000 000 kronor skall inlevereras till statsverket under budgetåret 1967/68;

b) ett belopp av 8 000 000 kronor skall överföras till kursdifferenskontot; och

c) återstående belopp, 171 477 kronor 40 öre, skall kvarstå på räkningen för odisponerade vinstmedel.»